

Rättsfallssamlingen

DOMSTOLENS DOM (fjärde avdelningen)

den 13 juli 2023 *

”Begäran om förhandsavgörande – Behörighet i fråga om föräldraansvar – Förordning (EG) nr 2201/2003 – Artiklarna 10 och 15 – Överföring till en domstol i en annan medlemsstat som är bättre lämpad att pröva målet – Villkor – Domstol i den medlemsstat dit barnet olovligen har bortförts – 1980 års Hagkonventionen – barnets bästa”

I mål C-87/22,

angående en begäran om förhandsavgörande enligt artikel 267 FEUF, framställd av Landesgericht Korneuburg (regionala domstolen i Korneubourg, Österrike) genom beslut av den 4 januari 2022, som inkom till domstolen den 9 februari 2022, i målet

TT

mot

AK

meddelar

DOMSTOLEN (fjärde avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden C. Lycourgos, domstolens ordförande K. Lenaerts, tillika tillförordnad domare på fjärde avdelningen, samt domarna L. Rossi (referent), J.-C. Bonichot och O. Spineanu-Matei,

generaladvokat: P. Pikamäe,

justitiesekreterare: enhetschefen D. Dittert,

efter det skriftliga förfarandet och förhandlingen den 12 januari 2023,

med beaktande av de yttranden som avgetts av:

- TT, genom Z. Gáliková, M. Hrabovská, advokátky, P. Hajek och P. Rosenich, Rechtsanwálte,
- AK, genom S. Lenzhofer och L. Stelzer Páleníková, Rechtsanwálte,
- Slovakiens regering, genom S. Ondrášiková och B. Ricziová, båda i egenskap av ombud,

* Rättegångsspråk: tyska.

– Europeiska kommissionen, genom H. Leupold och W. Wils, båda i egenskap av ombud,
och efter att den 23 mars 2023 ha hört generaladvokatens förslag till avgörande,
följande

Dom

- 1 Begäran om förhandsavgörande avser tolkningen av artikel 15 i rådets förordning (EG) nr 2201/2003 av den 27 november 2003 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar i äktenskapsmål och mål om föräldransvar samt om upphävande av förordning (EG) nr 1347/2000 (EUT L 338, 2003, s. 1).
- 2 Begäran har framställts i ett mål mellan TT, som är slovakisk medborgare och bosatt i Österrike å ena sidan, och AK, som är slovakisk medborgare, å den andra, angående vårdnaden om deras två gemensamma barn med hemvist hos AK, i Slovakien.

Tillämpliga bestämmelser

1980 års Haagkonvention

- 3 I artikel 6 i konventionen om de civila aspekterna på internationella bortföranden av barn, som ingicks i Haag den 25 oktober 1980 (nedan kallad 1980 års Haagkonvention) stadgas följande:
"Varje fördragsslutande stat skall utse en centralmyndighet att fullgöra de skyldigheter som enligt denna konvention är ålagda sådana myndigheter."
- 4 I artikel 8 första och tredje stycket f i denna konvention föreskrivs följande:
"Varje person, institution eller annat organ som påstår att ett barn har förts bort eller kvarhållits i strid mot en vårdnadsrätt kan antingen hos centralmyndigheten i den stat där barnet har sitt hemvist eller hos centralmyndigheten i någon annan fördragsslutande stat ansöka om biträde med att säkerställa att barnet återlämnas.
...
Ansökan får åtföljas av eller kompletteras med:
...
f) bevis eller intyg, utfärdat av en centralmyndighet eller annan behörig myndighet i den stat där barnet har sitt hemvist eller av en behörig person, om den tillämpliga lagen i den staten".
- 5 I artikel 16 i nämnda konvention anges följande:
"Efter det att de judiciella eller administrativa myndigheterna i den fördragsslutande stat till vilken barnet har blivit bortfört eller i vilken barnet hålls kvar har erhållit underrättelse om att det föreligger ett olovligt bortförande eller kvarhållande av barnet i den mening som avses i artikel 3, får myndigheterna inte besluta i sak om rätten till vårdnaden förrän det har bestämts att barnet inte skall

återlämnas enligt denna konvention eller med mindre en ansökan enligt denna konvention inte har framställts inom en rimlig tid efter det att underrättelsen mottagits.”

Förordning nr 2201/2003

6 Skäl 12, 13, 17 och 33 i förordning nr 2201/2003 har följande lydelse:

”(12) De behörighetsregler som fastställs i denna förordning i fråga om föräldraansvar är utformade med hänsyn till barnets bästa, särskilt kriteriet om närhet. Det innebär att behörigheten i första hand skall ligga hos domstolarna i den medlemsstat där barnet har hemvist, med undantag av vissa fall då barnets vistelseort ändras eller efter en överenskommelse mellan de personer som har föräldraansvar.

(13) Med hänsyn till barnets bästa medger denna förordning att den behöriga domstolen i undantagsfall och på vissa villkor överför målet till en domstol i en annan medlemsstat om denna är bättre lämpad att pröva målet. I detta fall bör dock den andra domstol där talan har väckts inte tillåtas överföra målet till en tredje domstol.

...

(17) Vid olovligt bortförande eller kvarhållande av ett barn bör barnet omedelbart återföras, och i det syftet bör [1980 års Haagkonvention] fortsätta att tillämpas, med de kompletteringar som följer av bestämmelserna i denna förordning, särskilt artikel 11. Domstolarna i den medlemsstat dit barnet olovligt har förts eller där det kvarhålls bör kunna motsätta sig ett återförande i särskilda fall, om det finns vägande skäl. En sådan dom bör dock kunna ersättas med en senare dom av domstolen i den medlemsstat där barnet hade hemvist före det olovliga bortförandet eller kvarhållandet. Om den sistnämnda domen innebär att barnet skall återlämnas, bör återlämnandet verkställas utan att något särskilt förfarande för erkännande och verkställighet behöver anlitas i den medlemsstat där det bortförda barnet befinner sig.

...

(33) Denna förordning står i överensstämmelse med de grundläggande rättigheter och principer som erkänns i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna. Den syftar särskilt till att säkerställa respekt för barnets grundläggande rättigheter enligt artikel 24 i stadgan om de grundläggande rättigheterna.”

7 I artikel 2 i förordningen, med rubriken ”Definitioner”, föreskrivs följande:

”I denna förordning används följande beteckningar med de betydelser som här anges:

...

7) *föräldraansvar*: alla rättigheter och skyldigheter som en fysisk eller juridisk person har tillerkänts genom en dom, på grund av lag eller genom en överenskommelse med rättslig verkan, med avseende på ett barn eller dess egendom. Föräldraansvar omfattar bland annat vårdnad och umgänge.

...

- 9) *vårdnad*: de rättigheter och skyldigheter som hänför sig till omvårdnaden om barnets person, särskilt rätten att bestämma var barnet skall bo.
- ...
- 11) *olovligt bortförande eller kvarhållande av barn*: ett bortförande eller ett kvarhållande av ett barn
- a) som strider mot den vårdnad som har anförtrotts en person genom dom, på grund av lag eller genom en överenskommelse med rättslig verkan enligt lagen i den medlemsstat där barnet hade hemvist omedelbart före bortförandet eller kvarhållandet,
- och
- b) under förutsättning att denna vårdnad verkligen utövades, antingen gemensamt eller för sig, vid den tidpunkt då barnet fördes bort eller hölls kvar eller skulle ha utövats om inte bortförandet eller kvarhållandet hade ägt rum. Vårdnaden skall anses utövas gemensamt när en av personerna med föräldraansvar, enligt en dom eller på grund av lag, inte får besluta var barnet skall bo utan medgivande från en annan person med föräldraansvar.”
- 8 Kapitel II i förordning nr 2201/2003 har rubriken ”Domstols behörighet”. Avsnitt 2 i detta kapitel, med rubriken ”Föräldraansvar”, innehåller artiklarna 8–15 i förordningen.
- 9 I artikel 8 i förordningen, med rubriken ”Allmän behörighet”, anges följande:
- ”1. Domstolarna i en medlemsstat skall vara behöriga i mål om föräldraansvar för ett barn som har hemvist i den medlemsstaten vid den tidpunkt då talan väcks.
2. Punkt 1 skall tillämpas med förbehåll för artiklarna 9, 10 och 12.”
- 10 Artikel 10 i samma förordning, med rubriken ”Domstols behörighet vid fall av bortförande av barn”, har följande lydelse:
- ”Vid fall av olovligt bortförande eller kvarhållande av ett barn skall domstolarna i den medlemsstat där barnet hade hemvist omedelbart före det olovliga bortförandet eller kvarhållandet behålla sin behörighet till dess att barnet har fått hemvist i en annan medlemsstat, och
- a) varje person, institution eller annat organ som har vårdnad om barnet har godtagit bortförandet eller kvarhållandet,
- eller
- b) barnet har varit bosatt i denna andra medlemsstat i minst ett år efter det att den person, den institution eller det organ av annat slag som har vårdnad om barnet har fått eller borde ha fått kännedom om var barnet befinner sig och barnet har funnit sig till rätta i sin nya miljö och något av följande villkor uppfylls:
    - i) Ingen begäran om återlämnande har lämnats in till de behöriga myndigheterna i den medlemsstat dit barnet har bortförts eller där barnet kvarhålls inom ett år efter det att den som har vårdnad om barnet har fått eller borde ha fått kännedom om var barnet befinner sig.
    - ii) En begäran om återlämnande som lämnats in av den som har vårdnad om barnet har återkallats, och ingen ny begäran har lämnats in inom den tidsfrist som avses i led i.

- iii) Ett ärende vid domstolen i den medlemsstat där barnet hade hemvist omedelbart före det olovliga bortförandet eller kvarhållandet har avslutats i enlighet med artikel 11.7.
  - iv) En dom i vårdnadsfrågan som inte medför att barnet skall återlämnas har meddelats av domstol i den medlemsstat där barnet hade hemvist omedelbart före det olovliga bortförandet eller kvarhållandet.”
- 11 I artikel 11 i förordning nr 2201/2003, med rubriken ”Återlämnande av barn”, föreskrivs följande i punkterna 1–3:
- ”1. Om en person, en institution eller ett organ som har vårdnad om barnet ansöker hos de behöriga myndigheterna i en medlemsstat om att de skall meddela ett beslut på grundval av [1980 års Haagkonvention] i syfte att utverka återlämnande av ett barn som olovligt bortförts eller kvarhållits i en annan medlemsstat än den medlemsstat där barnet hade hemvist omedelbart före det olovliga bortförandet eller kvarhållandet, skall punkterna 2–8 tillämpas.
2. Vid tillämpningen av artiklarna 12 och 13 i 1980 års Haagkonvention skall det säkerställas att barnet ges möjlighet att komma till tals under förfarandet, om detta inte förefaller olämpligt med hänsyn till barnets ålder eller mognad.
3. En domstol som erhållit en ansökan om återlämnande av ett barn enligt punkt 1 skall skyndsamt handlägga ansökningen enligt de snabbaste förfaranden som får tillämpas enligt den nationella lagstiftningen.
- Utan att det påverkar tillämpningen av första stycket skall domstolen, såvida detta inte på grund av exceptionella omständigheter är omöjligt, meddela sitt beslut inom sex veckor efter det att den erhållit ansökningen.”
- 12 Enligt artikel 12 i förordningen, med rubriken ”Avtal om domstols behörighet”, är den domstol i den medlemsstat som är behörig att pröva en ansökan om äktenskapsskillnad, hemskillnad eller annullering av äktenskap på vissa villkor behörig att pröva frågor som rör föräldraansvar.
- 13 Artikel 15 i denna förordning, med rubriken ”Överföring till en domstol som är bättre lämpad att pröva målet”, har följande lydelse:
- ”1. I undantagsfall får de domstolar i en medlemsstat som är behöriga att pröva målet i sak, om de anser att en domstol i en annan medlemsstat, som barnet har en särskild anknytning till, är bättre lämpad att pröva målet eller en specifik del av målet och om det är till barnets bästa,
- a) låta handläggningen av målet eller den aktuella delen av målet vila och ge parterna tillfälle att väcka talan vid domstolen i den andra medlemsstaten, i enlighet med punkt 4, eller
  - b) anmoda domstolen i den andra medlemsstaten att utöva sin behörighet i enlighet med punkt 5.
2. Punkt 1 skall tillämpas
- a) på begäran av någon av parterna, eller
  - b) på initiativ av domstolen, eller

c) på begäran av en domstol i en annan medlemsstat till vilken barnet har en särskild anknytning, i enlighet med punkt 3.

Överföring på initiativ av domstolen eller på begäran av en domstol i en annan medlemsstat får emellertid inte ske om det inte godtas av åtminstone en av parterna.

3. Barnet skall anses ha en särskild anknytning till en medlemsstat, enligt punkt 1, om

a) barnet, efter det att talan väckts vid den domstol som avses i punkt 1, har fått hemvist i den medlemsstaten, eller

b) barnet har haft hemvist i den medlemsstaten, eller

c) barnet är medborgare i den medlemsstaten, eller

d) någon av personerna med föräldraansvar har hemvist i den medlemsstaten, eller

e) tvisten rör åtgärder till skydd för barnet i samband med förvaltning eller bevarande av eller förfogande över egendom som tillhör barnet och som finns i den medlemsstaten.

4. Den domstol i en medlemsstat som är behörig att pröva målet i sak skall föreskriva en tid inom vilken talan måste väckas vid domstol i den andra medlemsstaten enligt punkt 1.

Om talan inte har väckts inom denna tid skall den domstol vid vilken talan väckts fortsätta att utöva behörighet, i enlighet med artiklarna 8–14.

5. Domstolarna i den andra medlemsstaten får, om det på grund av särskilda omständigheter i målet är till barnets bästa, förklara sig behöriga inom sex veckor från det att talan väcks på grundval av punkt 1 a eller 1 b. I så fall skall den domstol där talan först har väckts förklara att den inte är behörig. I annat fall skall den domstol där talan först har väckts fortsätta att utöva sin behörighet i enlighet med artiklarna 8–14.

6. Domstolarna skall samarbeta vid tillämpningen av denna artikel, antingen direkt eller via de centralmyndigheter som har utsetts i enlighet med artikel 53.”

14 I artikel 20 i nämnda förordning, med rubriken ”Interimistiska åtgärder, däribland säkerhetsåtgärder”, stadgas följande:

”1. Bestämmelserna i denna förordning hindrar inte att domstolarna i en medlemsstat i brådskande fall vidtar interimistiska åtgärder, däribland säkerhetsåtgärder, avseende personer eller tillgångar i denna stat i enlighet med medlemsstatens lagstiftning, även om en domstol i en annan medlemsstat är behörig att pröva målet i sak enligt denna förordning.

2. De åtgärder som vidtas enligt punkt 1 skall upphöra att gälla när den domstol i medlemsstaten som enligt denna förordning är behörig att pröva målet i sak har vidtagit de åtgärder den anser lämpliga.”

15 Av artikel 60 i samma förordning framgår följande:

”När det gäller en fråga som omfattas av denna förordning skall förordningen, i förbindelserna mellan medlemsstaterna, gälla framför följande konventioner:

...

e) [1980 års Haagkonvention].”

Målet vid den nationella domstolen och tolkningsfrågorna

16 TT, klaganden i det nationella målet, och AK, som båda är slovakiska medborgare, är föräldrar till V och M, födda utom äktenskapet i Slovakien år 2012. Enligt slovakisk rätt har föräldrarna gemensam vårdnad om barnen.

17 Under år 2014 flyttade familjen till Österrike där barnen först gick i förskola och därefter i skola. Barnen fortsatte att vara bosatta i Österrike men under 2017 bytte de till en skola i Slovakien, vilket innebar att de varje dag reste mellan bostaden i Österrike och den nya skolan. Barnen talar slovakiska med sina föräldrar samt mor- och farföräldrar, och kan endast några enstaka ord tyska.

18 TT och AK separerade i början av år 2020. I juli 2020 tog AK med sig barnen till Slovakien utan TT:s samtycke.

19 Med stöd av artikel 8 första stycket och tredje stycket f i 1980 års Haagkonvention ansökte TT vid Okresný súd Bratislava I (Distriktsdomstolen i Bratislava I, Slovakien) om att barnen skulle återlämnas.

20 TT väckte samtidigt talan vid Bezirksgericht Bruck an der Leitha (Distriktsdomstolen i Bruck an der Leitha, Österrike) och yrkade att han skulle få ensam vårdnad om de två barnen. Han gjorde i huvudsak gällande att genom att olagligen ha fört bort barnen från Österrike till Slovakien hade AK äventyrat barnens välbefinnande och hindrat dem från att upprätthålla relationen med sin far.

21 AK bestred hans talan och gjorde gällande att den domstol vid vilken talan väckts saknade internationell behörighet, med motiveringen att barnen alltid hade haft hemvist i Slovakien och att de inte var socialt integrerade där familjebostaden i Österrike var belägen.

22 Genom ett beslut av den 4 januari 2021 ogillade nämnda domstol TT:s talan och biföll AK:s invändning om bristande internationell behörighet.

23 TT överklagade detta beslut till Landesgericht Korneuburg (Regionala domstolen i Korneuburg, Österrike), som genom beslut av den 23 februari 2021 upphävde avgörandet i första instans och avlog moderns invändning om bristande internationell behörighet. Efter överklagande fastställdes beslutet av den 23 februari 2021 genom Oberster Gerichtshofs (Högsta domstolen, Österrike) beslut av den 23 juni 2021.

24 Den 23 september 2021 väckte AK talan vid Bezirksgericht Bruck an der Leitha (Distriktsdomstolen i Bruck an der Leitha) och begärde att den domstolen skulle anmoda en domstol i Republiken Slovakien att förklara sig behörig i fråga om vårdnaden om barnen i enlighet med artikel 15.1 b, 15.2 a och 15.5 i förordning nr 2201/2003. I detta avseende gjorde AK gällande att utöver det förfarande för återlämnande som TT inlett med stöd av 1980 års

Haagkonvention vid Okresný súd Bratislava I (Distriktsdomstolen i Bratislava I), pågick ytterligare förfaranden som inletts av den ena eller andra föräldern vid Okresný súd Bratislava V (Distriktsdomstolen i Bratislava V, Slovakien). Hon uppgav också att med beaktande av den omfattande bevisning som inhämtats inom ramen för dessa förfaranden var de slovakiska domstolarna bättre lämpade att pröva frågan om föräldraansvar för de båda barnen.

- 25 TT motsatte sig denna begäran och gjorde i huvudsak gällande att den behörighet som följer av artikel 15 i förordning nr 2201/2003 inte kan överföras när domstolarna i den andra medlemsstaten – som anmodats att utöva sin behörighet – ska handlägga en sådan begäran om återlämnande enligt 1980 års Haagkonvention som avses i artikel 11 i förordningen.
- 26 Bezirksgericht Bruck an der Leitha (Distriktsdomstolen i Bruck an der Leitha) biföll AK:s begäran. Nämda domstol ansåg att Okresný súd Bratislava V (Distriktsdomstolen i Bratislava V), som redan hade antagit flera beslut om faderns rätt till umgänge med sina barn, var bättre lämpad att besluta om föräldraansvaret för och rätten till umgänge med de båda barnen, som bodde med modern i Slovakien sedan juli år 2020 och inte var socialt integrerade i Österrike. Att genomföra förfarandet vid en österrikisk domstol skulle dessutom bli svårt, eftersom anlitaandet av en auktoriserad tolk skulle krävas för samtliga förhör och utredningar som skulle behöva hållas i inom ramen för österrikiska barn- och ungdomsmyndigheternas kontroller, och med den expert inom barnpsykologi som utsetts.
- 27 TT överklagade detta beslut till Landesgericht Korneuburg (Regiondomstolen i Korneuburg).
- 28 Den hänskjutande domstolen har för det första påpekat att EU-domstolen ännu inte har avgjort frågan om förhållandet mellan artikel 15.1 och artikel 10 i förordning nr 2201/2003. Den hänskjutande domstolen vill i detta avseende få klarhet i huruvida en domstol i en medlemsstat, som är behörig att besluta i sak om rätten till vårdnaden om ett barn, har rätt att överföra denna behörighet med stöd av artikel 15.1 b i förordningen till en domstol i en annan medlemsstat där barnet befinner sig efter ett olovligt bortförande och under tiden har fått sitt hemvist. För det fall domstolen besvarar denna fråga jakande vill den hänskjutande domstolen för det andra få klarhet i huruvida villkoren i artikel 15.1 i förordning nr 2201/2003 ska betraktas som uttömmande eller om andra omständigheter, såsom det olovliga bortförandet, kan beaktas.
- 29 Mot denna bakgrund beslutade Landesgericht Korneuburg (Regiondomstolen i Korneuburg) att förklara målet vilande och ställa följande tolkningsfrågor till EU-domstolen:
  - ”1) Ska artikel 15 i förordning [nr 2201/2003] tolkas så, att en domstol i en medlemsstat som är behörig att pröva målet i sak, om den anser att en domstol i en annan medlemsstat som barnet har en särskild anknytning till är bättre lämpad att pröva målet eller en specifik del av målet, får anmoda domstolen i den andra medlemsstaten att utöva sin behörighet även när den andra medlemsstaten är en medlemsstat i vilken barnet har fått sin hemvist efter ett olovligt bortförande?
  - 2) Ska artikel 15 i [förordning nr 2201/2003] tolkas så, att de kriterier för behörighetsöverföring som anges i denna bestämmelse är uttömmande, och att ytterligare kriterier, såsom att ett förfarande har inletts i enlighet med artikel 8 [första och tredje stycket f] i [1980 års Haagkonvention], inte får beaktas?”

Prövning av tolkningsfrågorna

Den första frågan

- 30 Den hänskjutande domstolen har ställt den första frågan för att få klarhet i huruvida artikel 15 i förordning nr 2201/2003 ska tolkas så, att en domstol i en medlemsstat, som är behörig att i sak pröva ett mål om föräldraansvar med stöd av artikel 10 i förordningen, kan begära att målet ska överföras i enlighet med artikel 15.1 b i samma förordning till en domstol i en medlemsstat dit barnet olovligen har bortförts av en av sina föräldrar.
- 31 Det ska inledningsvis noteras att denna fråga grundar sig på två antaganden, dels att AK:s bortförande av barnen från Österrike till Slovakien, såtillvida att det skedde utan TT:s samtycke, utgör ett "olovligt bortförande" i den mening som avses i artikel 2.11 a i förordning nr 2201/2003, dels att den hänskjutande domstolen, i egenskap av domstol i den medlemsstat där barnen hade hemvist omedelbart före det olovliga bortförandet, är behörig att i sak pröva frågan om föräldraansvar för dessa barn enligt artikel 10 i nämnda förordning.
- 32 Efter detta klagande ska det erinras om att avsnitt 2 i kapitel II i förordning nr 2201/2003 innehåller behörighetsregler i mål om föräldraansvar, särskilt i fråga om vårdnad.
- 33 Såsom framgår av skäl 12 i förordningen har dessa behörighetsregler utformats med hänsyn till barnets bästa, särskilt kriteriet om närhet. Artikel 8.1 i förordningen ger uttryck för detta hänsyn genom att föreskriva en regel om allmän behörighet för domstolarna i den medlemsstat där barnet har hemvist vid den tidpunkt då talan väcks. Tack vare den geografiska närheten är nämligen dessa domstolar de som i allmänhet är bäst skickade att bedöma vilka åtgärder som ska vidtas med hänsyn till barnets bästa (se, för ett liknande resonemang, dom av den 27 april 2023, CM (Umgångerätt med ett barn som flyttat), C-372/22, EU:C:2023:364, punkterna 21 och 22 samt där angiven rättspraxis).
- 34 Det följer emellertid av artikel 8.2 i förordning nr 2201/2003 att denna behörighetsregel i artikel 8.1 ska tillämpas med förbehåll för bland annat artikel 10 i förordningen.
- 35 Enligt denna artikel 10 är det i allmänhet domstolarna i den medlemsstat där barnet hade hemvist omedelbart före det olovliga bortförandet eller kvarhållandet som är behöriga i mål om föräldraansvar.
- 36 Denna bestämmelse är avsedd att uppnå det syfte med förordning nr 2201/2003 som består i att avskräcka från olovliga bortföranden eller kvarhållanden mellan medlemsstaterna (se, för ett liknande resonemang, dom av den 23 december 2009, Detiček, C-403/09 PPU, EU:C:2009:810, punkt 49). Den har således till syfte att motverka följderna av att den allmänna behörighetsregeln i artikel 8.1 i förordningen tillämpas i fall där det berörda barnet olovligen har bortförts, det vill säga att behörigheten överförs till den medlemsstat där barnet har fått nytt hemvist till följd av det olovliga bortförandet eller kvarhållandet. Att överföra behörigheten i dessa fall riskerar att medföra en processuell fördel för den som begått den olagliga handlingen och därför föreskrivs i artikel 10 i förordningen att domstolarna i den medlemsstat där barnet hade sin hemvist före det olovliga bortförandet eller kvarhållandet i princip ska behålla sin behörighet (se, för ett liknande resonemang, dom av den 1 juli 2010, Povse, C-211/10 PPU, EU:C:2010:400, punkterna 41 och 44, och dom av den 24 mars 2021, MCP, C-603/20 PPU, EU:C:2021:231, punkt 45).

- 37 Enligt artikel 15.1 b i förordning nr 2201/2003 får en domstol i en medlemsstat som är behöriga att i sak pröva ett mål om föräldraansvar i undantagsfall begära att målet, eller en specifik del av målet, ska överföras till en domstol i en annan medlemsstat, som barnet har en särskild anknytning till, om förstnämnda domstol anser att den andra domstolen är bättre lämpad att pröva målet och om det är till barnets bästa.
- 38 För att besvara den första tolkningsfrågan ska det således fastställas huruvida den möjlighet att begära att ett mål ska överföras som undantagsvis medges i artikel 15.1 b i förordning nr 2201/2003 kan tillämpas när en domstol i en medlemsstat är behörig att i sak pröva ett mål om föräldraansvar enligt artikel 10 i denna förordning och den domstol dit målet eventuellt ska överföras är belägen i den medlemsstat dit det berörda barnet olovligen har bortförts av en av sina föräldrar.
- 39 Härvidlag ska det erinras om att det följer av fast rättspraxis att vid tolkningen av en unionsbestämmelse ska inte bara lydelsen beaktas, utan också sammanhanget och de mål som eftersträvas med de föreskrifter som bestämmelsen ingår i (se, för ett liknande resonemang, dom av den 1 oktober 2014, E, C-436/13, EU:C:2014:2246, punkt 37 och där angiven rättspraxis).
- 40 Vad för det första gäller lydelsen och sammanhanget i artikel 15 i förordning nr 2201/2003, ska det inledningsvis noteras att denna bestämmelse kompletterar behörighetsreglerna i artiklarna 8–14 i denna förordning genom att instifta ett samarbetsförfarande som ger en domstol i en medlemsstat, som enligt någon av dessa regler är behörig att pröva ett mål, möjlighet att i undantagsfall överföra målet till en domstol i en annan medlemsstat som är bättre lämpad att pröva det (se, för ett liknande resonemang, dom av den 19 november 2015, P, C-455/15 PPU, EU:C:2015:763, punkt 44).
- 41 Vidare anges i artikel 15.2–15.6 i förordning nr 2201/2003 villkoren för hur en sådan överföring ska gå till. Enligt förordningens artikel 15.5 ska således domstolen i den medlemsstat som är behörig att i sak pröva målet fortsätta att utöva sin behörighet i enlighet med artiklarna 8–14, om domstolarna i den andra medlemsstaten inte har förklarat sig behöriga inom sex veckor från den dag då talan väcktes vid dem.
- 42 Såsom generaladvokaten har påpekat i punkt 59 i sitt förslag till avgörande har unionslagstiftaren härigenom föreskrivit att möjligheten att överföra behörigheten enligt artikel 15.1 b i förordning nr 2201/2003 kan utövas av en domstol i en medlemsstat vars behörighet grundar sig på förordningens artikel 10 (se, analogt, dom av den 27 april 2023, CM (Rätt till umgänge för ett barn som flyttat), C-372/22, EU:C:2023:364, punkt 38).
- 43 Det framgår inte heller av ordalydelsen eller sammanhanget i artikel 15 i förordning nr 2201/2003 att en domstol i en medlemsstat som är behörig att i sak pröva frågor om föräldraansvar enligt artikel 10 i förordningen ska avstå från att utnyttja möjligheten att överföra behörigheten med stöd av artikel 15.1 b i förordningen, för det fall att den domstol som i förekommande fall anmodas att utöva sin behörighet är belägen i den medlemsstat dit det berörda barnet olovligen har bortförts av en av sina föräldrar.
- 44 Det ska tvärtom understrykas att när den domstol som är behörig att i sak pröva ett mål om föräldraansvar grundar denna behörighet på artikel 10 i förordning nr 2201/2003, är den domstol i en annan medlemsstat som kan anses vara bättre lämpad att avgöra målet, i den mening som avses i artikel 15 i förordningen, i allmänhet en domstol i en medlemsstat dit barnet olovligen har bortförts. Om denna artikel 15 inte ansågs vara tillämplig i en sådan situation som den som avses i

- föregående punkt skulle det till stor del förta verkningarna av den regel som innebär att en domstol som är behörig att i sak pröva målet enligt artikel 10 i nämnda förordning har möjlighet att med stöd av dess artikel 15.1 b begära att målet ska överföras till en domstol i en annan medlemsstat som är bättre lämpad att pröva detta.
- 45 Vad för det andra gäller de syften som eftersträvas med förordning nr 2201/2003, ska det erinras om att de behörighetsregler som föreskrivs i denna förordning är utformade med hänsyn till barnets bästa, som ska komma i främsta rummet (se, för ett liknande resonemang, dom av den 12 november 2014, L, C-656/13, EU:C:2014:2364, punkt 48, och dom av den 1 augusti 2022, MPA (Hemvist – Tredjeland), C-501/20, EU:C:2022:619, punkt 71 och där angiven rättspraxis). Såsom framgår av dess skäl 33 står förordningen dessutom i överensstämmelse med de grundläggande rättigheter och principer som erkänns i stadgan om de grundläggande rättigheterna, och syftar särskilt till att säkerställa respekt för barnets grundläggande rättigheter enligt artikel 24 i stadgan.
- 46 Det framgår för övrigt av domstolens praxis att kravet i artikel 15.1 i förordning nr 2201/2003 på att en överföring av ett mål till en domstol i en annan medlemsstat ska vara till barnets bästa utgör ett uttryck för den vägledande princip som lagstiftaren följde vid utformningen av förordningen, och som ska styra hur den tillämpas i ärenden om föräldrans ansvar som omfattas av dess tillämpningsområde (se, för ett liknande resonemang, dom av den 27 oktober 2016, D., C-428/15, EU:C:2016:819, punkterna 43 och 63).
- 47 Detta krav innebär att hänsyn oundgängligen måste tas till barnets grundläggande rättighet enligt artikel 24.3 i stadgan om de grundläggande rättigheterna att regelbundet få upprätthålla ett personligt förhållande till och direkta kontakter med båda föräldrarna (se, för ett liknande resonemang, dom av den 23 december 2009, Detiček, C-403/09 PPU, EU:C:2009:810, punkt 56).
- 48 Det förhåller sig visserligen så, att ett olovligt bortförande av barnet efter ett ensidigt beslut av en av barnets föräldrar i de flesta fall innebär att barnet fråntas möjligheten att regelbundet upprätthålla ett personligt förhållande till och direkta kontakter med den andra föräldern (se, för ett liknande resonemang, dom av den 1 juli 2010, Povse, C-211/10 PPU, EU:C:2010:400, punkt 64 och där angiven rättspraxis).
- 49 Detta innebär emellertid inte att den domstol som är behörig enligt artikel 10 i förordning nr 2201/2003 inte kan lyckas bryta den starka presumptionen för att denna domstol ska fortsätta att utöva sin behörighet enligt förordningen (se, för ett liknande resonemang, dom av den 27 oktober 2016, D., C-428/15, EU:C:2016:819, punkt 49), och att den systematiskt måste avstå från att utnyttja den möjlighet att begära att målet ska överföras som föreskrivs i förordningens artikel 15.1 b, när den domstol vartill målet ska överföras är belägen i den medlemsstat dit det berörda barnet olovligen har bortförts av en av sina föräldrar.
- 50 Det innebär däremot att den domstol som är behörig att i sak pröva målet enligt artikel 10 i förordning nr 2201/2003, med beaktande av de konkreta omständigheterna i målet, ska försäkra sig om att en eventuell överföring av målet inte riskerar att få någon menlig inverkan på det berörda barnets känslomässiga, familjemässiga och sociala relationer eller på barnets materiella situation (se, för ett liknande resonemang, dom av den 27 oktober 2016, D., C-428/15, EU:C:2016:819, punkterna 58 och 59). Nämnda domstol ska även, med hänsyn till barnets bästa, göra en välvägd och rimlig bedömning av samtliga inblandade intressen, på grundval av objektiva överväganden avseende barnets person och dess sociala miljö (se, för ett liknande

resonemang, dom av den 23 december 2009, Detiček, C-403/09 PPU, EU:C:2009:810, punkt 60). Om denna domstol kommer till slutsatsen att det strider mot barnets bästa att överföra målet till en domstol i en annan medlemsstat ska en sådan överföring således inte ske.

- 51 Följaktligen strider det inte mot de mål som eftersträvas med förordning nr 2201/2003 att en domstol som enligt artikel 10 i förordning nr 2201/2003 är behörig i mål om föräldraansvar, undantagsvis och efter en väl avvägd och rimlig bedömning där vederbörlig hänsyn tagits till barnets bästa, kan begära att det anhängiggjorda målet ska överföras till en domstol i en annan medlemsstat dit det berörda barnet olovligen har bortförts av en av sina föräldrar.
- 52 För det tredje och sista saknar det i detta avseende betydelse att den domstol som målet eventuellt ska överföras till har vidtagit brådskande interimistiska åtgärder avseende faderns umgängesrätt med stöd av artikel 20 i förordning nr 2201/2003, såsom parterna i det nationella målet gjort gällande vid förhandlingen vid EU-domstolen angående de avgöranden som meddelats av Okresný súd Bratislava V (Distriktsdomstolen i Bratislava V).
- 53 I detta avseende ska det erinras om att nyssnämnda artikel 20 inte kan anses utgöra en bestämmelse om domstols behörighet att i sak pröva ett mål om föräldraansvar (se, för ett liknande resonemang, dom av den 15 juli 2010, Purrucker, C-256/09, EU:C:2010:437, punkterna 61 och 62, och dom av den 9 november 2010, Purrucker, C-296/10, EU:C:2010:665, punkterna 69 och 70).
- 54 Även om det antas att de beslut som Okresný súd Bratislava V (Distriktsdomstolen i Bratislava V) har antagit grundas på artikel 20 i förordning nr 2201/2003, skiljer sig denna situation icke desto mindre från den som gav upphov till domen av den 4 oktober 2018, IQ (C-478/17, EU:C:2018:812). I det målet var nämligen båda domstolarna vid vilka talan väckts i de två aktuella medlemsstaterna behöriga i sak i mål om föräldraansvar på grundval av artikel 8.1 respektive artikel 12 i förordning nr 2201/2003, vilket föranledde EU-domstolen att slå fast att det inte var möjligt att överföra målet med stöd av artikel 15 i denna förordning.
- 55 Mot bakgrund av ovanstående överväganden ska den första frågan besvaras enligt följande. Artikel 15 i förordning nr 2201/2003 ska tolkas så, att en domstol i en medlemsstat, som är behörig att i sak pröva ett mål om föräldraansvar med stöd av artikel 10 i förordningen, undantagsvis kan begära att målet ska överföras i enlighet med artikel 15.1 b i samma förordning till en domstol i en medlemsstat dit barnet olovligen har bortförts av en av sina föräldrar.

Den andra frågan

- 56 Den hänskjutande domstolen har ställt den andra frågan för att få klarhet i huruvida artikel 15.1 i förordning nr 2201/2003 ska tolkas så, att de enda villkor som gäller för att en domstol i en medlemsstat som är behörig att i sak pröva ett mål om föräldraansvar ska kunna begära att målet ska överföras till en domstol i en annan medlemsstat är de som uttryckligen anges i denna bestämmelse, eller så att förstnämnda domstol även ska beakta andra omständigheter, såsom att ett förfarande för återlämnande av barnet har inletts med stöd av artikel 8 första stycket och tredje stycket f i 1980 års Haagkonvention och ännu inte avgjorts slutligt.
- 57 Såsom framgår av lydelsen i artikel 15.1 i förordning nr 2201/2003 får en domstol i en medlemsstat endast anmoda en domstol i en annan medlemsstat att utöva sin behörighet om de tre kumulativa villkor som uttömmande räknas upp i denna bestämmelse är uppfyllda, det vill säga att det finns en "särskild anknytning" mellan barnet och den andra medlemsstaten, att den domstol som är

- behörig att pröva målet i sak anser att en domstol i denna andra medlemsstat är ”bättre lämpad” att pröva målet, och att det är till barnets bästa att överföra målet, i den meningen att den inte riskerar att inverka negativt på barnets situation (se, för ett liknande resonemang, dom av den 27 oktober 2016, D., C-428/15, EU:C:2016:819, punkterna 50, 56 och 58, och beslut av den 10 juli 2019, EP (Föräldraansvar och bättre lämpad domstol), C-530/18, EU:C:2019:583, punkt 31).
- 58 Vad gäller frågan huruvida en ansökan om återlämnande som grundar sig på bestämmelserna i 1980 års Haagkonvention eventuellt ska beaktas i detta sammanhang, ska det erinras om att även om dessa bestämmelser enligt artikel 60 i förordning nr 2201/2003 inte har företräde framför förordningens bestämmelser inom ramen för medlemsstaternas förbindelser inom de områden som regleras av förordningen, har de likväl ett nära samband med varandra, vilket innebär att konventionens bestämmelser kan påverka innebörden, räckvidden och verkan av förordningens bestämmelser (se, för ett liknande resonemang, yttrande 1/13 (Tredjelands anslutning till Haagkonventionen) av den 14 oktober 2014, EU:C:2014:2303, punkterna 85 och 87, och dom av den 16 februari 2023, Rzecznik Praw Dziecka m.fl.,(Uppskov med verkställigheten av avgörandet om återlämnande), C-638/22 PPU, EU:C:2023:103, punkt 63).
- 59 Av det ovan anförda följer att den omständigheten att en ansökan om återlämnande har lämnats in med stöd av 1980 års Haagkonvention, men ännu inte har avgjorts genom ett slutgiltigt avgörande i den medlemsstat dit det berörda barnet olovligen har bortförts av en av sina föräldrar, inte i sig kan utgöra hinder mot att tillämpa den möjlighet att begära att målet ska överföras som föreskrivs i artikel 15.1 b i förordning nr 2201/2003. Denna omständighet ska emellertid beaktas av den domstol som är behörig att avgöra huruvida de tre villkor som uppställs i nyssnämnda bestämmelse för att målet ska kunna överföras till en domstol i en annan medlemsstat är uppfyllda.
- 60 När det gäller det konkreta beaktandet av en sådan omständighet, inom ramen för den bedömning av dessa tre villkor som ska göras av den domstol som är behörig att i sak pröva målet, ska följande noteras.
- 61 Vad för det första gäller villkoret att barnet ska ha en ”särskild anknytning” till den medlemsstat där den domstol vartill målet eventuellt ska överföras är belägen, ska det erinras om att artikel 15.3 a–e i förordning nr 2201/2003 på ett uttömmande sätt anger fem alternativa kriterier som gör det möjligt att anse att dessa villkor är uppfyllt (se, för ett liknande resonemang, beslut av den 10 juli 2019, EP (Föräldraansvar och bättre lämpad domstol), C-530/18, EU:C:2019:583, punkterna 27 och 28 samt där angiven rättspraxis). I punkt c i denna bestämmelse återfinns kriteriet avseende att barnet är medborgare i den medlemsstaten.
- 62 I förevarande fall framgår det av handlingarna i målet att de berörda barnen i det nationella målet är slovakiska medborgare, vilket innebär att de i enlighet med artikel 15.3 c i förordning nr 2201/2003 ska anses ha en särskild anknytning till Slovakien i den mening som avses i artikel 15.1 i denna förordning, oaktat det förhållandet att deras far har inlett ett förfarande för återlämnande med stöd av 1980 års Haagkonvention.
- 63 Vad för det andra gäller villkoret att den domstol vartill målet eventuellt ska överföras ska vara ”bättre lämpad” att pröva målet, ska det inledningsvis erinras om att den domstol som avser överföra målet måste försäkra sig om att överföringen kan tillföra ett faktiskt och konkret mervärde vid antagandet av ett beslut avseende det berörda barnet, jämfört med om barnets ärende skulle fortsätta att handläggas vid den sistnämnda domstolen. Till de omständigheter som kan beaktas i detta sammanhang hör de processuella reglerna i den andra medlemsstaten, till

exempel de som är tillämpliga på den bevisupptagning som fordras för handläggningen av målet. Däremot ska den behöriga domstolen, vid en sådan bedömning, inte beakta de materiella bestämmelser i den andra medlemsstaten som eventuellt kan komma att tillämpas av en domstol där, för det fall målet överförs dit. Ett sådant beaktande skulle nämligen strida mot principerna om ömsesidigt förtroende mellan medlemsstaterna och om ömsesidigt erkännande av domar, vilka utgör grunden för förordning nr 2201/2003 (se, för ett liknande resonemang, dom av den 27 oktober 2016, D., C-428/15, EU:C:2016:819, punkterna 57 och 61).

- 64 Vidare ska det noteras att för det fall att en överföring i enlighet med artikel 15.1 b i förordning nr 2201/2003 uppenbart riskerar att frånta den förälder som ansöker om återlämnande av barnet möjligheten att framföra sina argument på ett ändamålsenligt sätt vid den domstol vartill målet eventuellt ska överföras, utgör en sådan risk hinder mot att denna domstol anses vara ”bättre lämpad” att pröva målet, i den mening som avses i denna bestämmelse.
- 65 I förevarande fall innehåller inte handlingarna i målet någon uppgift som tyder på att för det fall att målet överförs till Okresný súd Bratislava V (Distriktsdomstolen i Bratislava V), skulle TT fråntas möjligheten att framföra sina argument på ett ändamålsenligt sätt, vilket det ankommer på den hänskjutande domstolen att kontrollera.
- 66 Såsom generaladvokaten har påpekat i punkt 80 i sitt förslag till avgörande ska det även noteras att en överföring av målet kan tillföra ett faktiskt och konkret mervärde vid antagandet av ett beslut avseende barnet, när den domstol vartill målet eventuellt ska överföras, på begäran av parterna och i enlighet med tillämpliga processuella regler, har vidtagit en rad brådskande interimistiska åtgärder bland annat på grundval av artikel 20 i förordning nr 2201/2003. Såsom det har erinrats om i punkt 53 ovan kan sistnämnda bestämmelse inte läggas till grund för att fastställa vilken domstol som är behörig att i sak pröva ett mål om föräldrans ansvar. Det kan emellertid inte uteslutas att nämnda domstol, mot bakgrund av de uppgifter som den fått kännedom om av de berörda parterna, är bättre lämpad att beakta samtliga faktiska omständigheter kring det berörda barnets liv och behov och, med beaktande av kriteriet om närhet, att avgöra vilka beslut som bör antas.
- 67 Det förhåller sig dessutom så, att när en ansökan om återlämnande med stöd av bestämmelserna i 1980 års Haagkonvention har ingetts till de behöriga myndigheterna i den medlemsstat dit barnet olovligen har bortförts, kan ingen domstol i den medlemsstaten anses vara ”bättre lämpad” att pröva målet, i den mening som avses i artikel 15.1 i förordning nr 2201/2003, innan den sexveckorsfrist som föreskrivs i artikel 11 i denna konvention och artikel 11 i förordningen har löpt ut. Dessutom kan det förhållandet att domstolarna i den medlemsstaten först efter betydande dröjsmål kan pröva ansökan om återlämnande utgöra en omständighet som talar emot att dessa domstolar ska anses vara bättre lämpade att i sak besluta om rätten till vårdnaden om barnet.
- 68 Det framgår nämligen av artikel 16 i 1980 års Haagkonvention att sedan domstolarna i den fördragsslutande stat till vilken barnet har blivit bortfört får dessa inte besluta i sak om rätten till vårdnaden förrän det har fastställts att villkoren för att återlämna barnet inte är uppfyllda. Det ankommer således på den hänskjutande domstolen att särskilt beakta denna omständighet vid sin bedömning av det andra villkoret i artikel 15.1 i förordning nr 2201/2003.
- 69 För det tredje gäller detsamma för bedömningen av villkoret att barnets bästa ska komma i främsta rummet, vilket, mot bakgrund av artikel 16 i 1980 års Haagkonvention, innebär att det inte får bortses från att det tillfälligtvis kan vara omöjligt för domstolarna i den medlemsstat dit barnet

olovligen har förts av en av sina föräldrar att anta ett beslut i sak om vårdnaden som är till barnets bästa, innan domstolen i denna medlemsstat, som har att pröva ansökan om återlämnande av barnet, åtminstone har prövat denna ansökan.

- 70 Mot bakgrund av ovanstående överväganden ska den andra frågan besvaras enligt följande. Artikel 15.1 i förordning nr 2201/2003 ska tolkas så, att de enda villkor som gäller för att en domstol i en medlemsstat som är behörig att i sak pröva ett mål om föräldraansvar ska kunna begära att målet ska överföras till en domstol i en annan medlemsstat är de som uttryckligen anges i denna bestämmelse. Vid prövningen av villkoren avseende att det i den sistnämnda medlemsstaten finns en domstol som är bättre lämpad att pröva målet och att barnets bästa ska komma i främsta rummet, ska domstolen i den första medlemsstaten beakta den omständigheten att ett förfarande för återlämnande av barnet har inletts med stöd av artikel 8 första och tredje stycket f i 1980 års Haagkonvention och ännu inte avgjorts slutligt, i den medlemsstat dit barnet olovligen har bortförts av en av sina föräldrar.

Rättegångskostnader

- 71 Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i det nationella målet utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den hänskjutande domstolen att besluta om rättegångskostnaderna. De kostnader för att avge yttrande till domstolen som andra än nämnda parter har haft är inte ersättningsgilla.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (fjärde avdelningen) följande:

- 1) Artikel 15 i rådets förordning (EG) nr 2201/2003 av den 27 november 2003 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar i äktenskapsmål och mål om föräldraansvar samt om upphävande av förordning (EG) nr 1347/2000,**

ska tolkas så,

att en domstol i en medlemsstat, som är behörig att i sak pröva ett mål om föräldraansvar med stöd av artikel 10 i förordningen, undantagsvis kan begära att målet ska överföras i enlighet med artikel 15.1 b i samma förordning till en domstol i en medlemsstat dit barnet olovligen har bortförts av en av sina föräldrar.

- 2) Artikel 15.1 i förordning nr 2201/2003,**

ska tolkas så,

att de enda villkor som gäller för att en domstol i en medlemsstat som är behörig att i sak pröva ett mål om föräldraansvar ska kunna begära att målet ska överföras till en domstol i en annan medlemsstat är de som uttryckligen anges i denna bestämmelse. Vid prövningen av villkoren avseende att det i den sistnämnda medlemsstaten finns en domstol som är bättre lämpad att pröva målet och att barnets bästa ska komma i främsta rummet, ska domstolen i den första medlemsstaten beakta den omständigheten att ett förfarande för återlämnande av barnet har inletts med stöd av artikel 8 första och tredje stycket f i konventionen om de civila aspekterna på internationella bortföranden av barn, som ingicks i Haag den 25 oktober 1980, och ännu inte avgjorts slutligt i den medlemsstat dit barnet olovligen har bortförts av en av sina föräldrar.

Underskrifter